

8.46x29.21	2	עמוד 19	הארץ - THE MARKER	18/08/2009	19143025-5
83364					

רפורמת התכנון והבנייה / איריס האן

לשתף את הציבור בהליכי התכנון

«לאחר אישורה המואץ של הרפורמה בקרקעות, ממנהד משרד ראש הממשלה לרפורמה הבאה, הנוגעת להליכי התכנון והבנייה. גם הפעם, קו ההכרזה שבו נוקטים אנשי המשרד הוא שהמהלך נועד לאפשר לאזרח הפשוט "לסגור מרפסת" בקלות. אין ספק כי הרצון למתן את הביודוקרטיה ראוי ואף רצוי, אך ניסיון רפורמת הקרקעות מעורר את החשש כי לא האזרח הקטן הוא שייחנה מקיצור ההליכים, אלא שקיצור ההליכים ישרת בעיקר יוזמות פיתוח בלתי רצויות, שעתידות לפגוע במרחב הציבורי הפתוח בישראל, וכמובן באותו "אזרח קטן".

בעוד שנים לא רבות, ישראל עומדת להיות הצפופה במדינות המערב. כיום עומדת הצפיפות הממוצעת בישראל על יותר מ-300 נפש לקמ"ר, פי 10 מהממוצע במדינות ה-OECD, והיא עתידה להגיע ל-600 נפש לקמ"ר ב-2020. לאורך כל

שנות קיומה מתמודדת ישראל עם צורכי פיתוח רבים, ובכלל זה מתן מענה לצרכים לאומיים פתאומיים. שטחה הקטן כולל בתוכו גם מגוון ביולוגי עשיר בקנה מידה בינלאומי, שפע נופים וערכי מורשת. האתגר שעומד בפני מערכת התכנון ומקבלי ההחלטות הוא כיצד ניתן לתת מענה לצורכי הפיתוח, תוך התחשבות ומניעה

שיתוף הציבור בהליכי התכנון אינו מענב ומאריך את התכנון, אלא משפר אותו

הפגיעה בשטחים הפתוחים. חסידי כלכלת כוחות השוק נוטים לראות לעתים בתכנון מקל בגלגלי הקדמה, המאט את הכלכלה, אך חשוב להבין כי תכנון נכון משמש כלי שלטוני הכרחי בתכנון לטווח ארוך ובמניעת נזקים וטעויות, שאת מחירם הכלכלי, החברתי והסביבתי אנו עשויים לשלם לאורך שנים רבות. לכן, חיזוק מערכת התכנון הוא אינטרס ציבורי מובהק. עם זאת, מערכת התכנון והבנייה סובלת מכמה רעות חולות, שאותן יש לזהות ועמן יש להתמודד. כך למשל, יש פוליטיזציה של ועדות התכנון המקומיות, היעדר אכיפה מספקת, מחסור בשקיפות, מעורבות בלתי מספקת של הציבור ומחסור בכוח אדם מקצועי ובאמצעים טכנולוגיים כדי להתמודד עם היקף הבקשות והתוכניות, וכן נדרשת השקעה בהכנת תוכניות מתאר ליישובים רבים. כדי לפתור בעיות אלה, יש לבסס את הרפורמה המוצעת על הגדלת חלקו של הציבור בתהליך התכנון, שקיפות בהליכי התכנון ושינוי בהרכב ועדות התכנון, בדגש על מתן ביטוי נכון יותר לציבור על מינויים מקצועיים בוועדות ועל הגדלת הנגישות של הציבור למידע. ניסיון של מדינות אחרות מלמד כי שיתוף הציבור בהליכי התכנון אינו מעכב ומאריך את התכנון, ההפך הוא הנכון.

בעת הדיון בעניין חשוב להבחין בין שלב התכנון לבין שלבי הרישוי והמימוש, שבפועל הם אלה שמהווים את המחסום העיקרי בפני פיתוח. בישראל קיים מלאי תכנוני גדול המוערך ב-200 אלף יחידות ריור, המלמד כי רוב הבעיות אינן נמצאות בשלב התכנון אלא בשלבי הרישוי והמימוש. לפני שחייב המחוקק מקצרת את הליכי התכנון החשובים כל כך, חשוב לאתר את החסמים האמיתיים בתחום התכנון והבנייה, הגורמים לפגיעה בציבור. אם אכן חפצים חסידי הרפורמה ברווחת האזרח הקטן, עליהם להפנות את המאמצים לפישוט וקיצור ההליכים למתן היתר בנייה ולשיפור איכות השירות לאזרח במערכת הרישוי, תוך שמירה על איכות ומקצועיות מערכת התכנון והפיקחה לשקופה וזמינה יותר לציבור.

הכותבת היא נציגת החברה להגנת הטבע והארגונים הסביבתיים במועצה הארצית לתכנון ובנייה